

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

6 An in diuisione sit veritas æque ac in compositione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94135](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94135)

de veritatem practicam moralem non sumi ab appetitu recto tanquam à mensura, sed potius e contrario ipsam esse mensuram appetitus recti. Ratio autem generalis est, quia etiam scientia practica, quatenus scientia est, nititur primis principiis per se notis, quæ præcipue sumuntur ex definitione obiecti, & prima proprietate: hæc autem secundum se & abstrahendo ab existentia conveniunt obiecto ex intrinseca sua natura sine causalitate talis scientiæ. Igitur veritas huius scientiæ ut scientia est & cognitio mensuratur ex obiecto secundum esse essentia consideratur. Quia vero illud idem obiectum quoad existentiam est effectus talis scientiæ secundum illum statum mensuratur per illam scientiam, & hoc modo dicimus, domum recte esse constructam, quia est secundum regulas seu ideam artis.

IV.
Obiectioni
satisfecit.

Dices, sicut scientia abstractiva comparatur ad obiectum abstrahens ab existentia, ita scientia intuitiva ad obiectum existens: ergo, sicut illa mensuratur ab obiecto secundum se, ita hæc ab obiecto existente: ergo sub nulla ratione obiectum mensuratur per scientiam. Respondetur, concessio antecedente cum prima consequentia, & negando secundam: quia scientia practica non est causa obiecti sui existentis, ut est cognitio intuitiva eius: nam hæc nec est proprie scientia, de qua agimus, sed experientia, nec proprie ac per se est practica, sed mera cognitio, quia non est activa obiecti, sed supponit factum. Igitur eadem scientia propria, quæ considerat obiectum secundum se, & ut abstrahit ab existentia, per voluntatem applicata ad opus, est causa eius, & ita etiam est mensura operis facti & existentis.

V.

Sed adhuc superest difficultas de scientia Dei: nam sequitur scientiam Dei, ut veram, mensurari ab obiecto suo. Respondetur, scientiam Dei posse comparari vel ad ipsum Deum, vel ad creaturas. Respectu sui non potest secundum rem habere mensuram: quia non distinguitur à se, seu à suo obiecto, est ergo supra omnem mensuram, & per se ipsam vera imò ipsa veritas: secundum rationem autem ita est: nam ideo Deus veram & adequatam de se ipso scientiam habet, quia ita est in re, sicut seipsum cognoscit. Neque hoc est contra perfectionem aut immensitatem Dei: quia hoc non est esse mensurabilem proprie aut vere, sed est potius per seipsum esse talem, & esse sibi ipsi æqualem: sicut esse Deum comprehensibilem à se ipso non repugnat perfectioni eius, sed ad maiorem perfectionem pertinet. Si vero scientia illa comparatur ad res creatas, quatenus est scientia practica & causa illarum, prout existentes sunt, sic constat non mensurari ab illis, sed posse potius mensuram earum: & non habere ab eis veritatem, sed potius illas esse veras, quatenus conformes sunt divinis ideis, ut statim dicemus. Considerando vero divinam scientiam solum, prout est simplex intelligentia creaturarum secundum esse essentia seu possibile, vel quatenus est intuitiva visio existentia, sic videtur sine inconueniente posse concedi etiam illius scientiæ veritatem consistere in conformitate ad illa obiecta: nam secundum hanc præcisam considerationem non est causa talium obiectorum, sed mera intuitio, & quasi speculatio, & ideo secundum eandem considerationem non ideo res est talis essentia, quia talis à Deo cognoscitur: sed e converso ideo talis cognoscitur, quia talis essentia est, neque aliter poterat verè cognosci. Et similiter dicunt Sancti & graues Theologi, non ideo rem esse futuram, quia Deus illam futuram intuetur, sed quia futura est, ideo Deum illam intueri. Origen. libr. 7. in epistol. ad Rom. circa illa verba, capite octauo. Quis vocauit, hos & iustificauit. Hier. Dialog. 3. cont. Pelag. Et in cap. 6. Mat. 26. Hierem. 2. Ezech. Chrys. hom. 60. in Matth. Bed. lib. Var. q. 13. significat Aug.

lib. 5. de Ciuit. cap. 20. plures Scholastici in 1. distinguunt.

VI.
38. Ut tamen proprie & castè loquamur, dicere non debemus, diuinam scientiam etiam sub his considerationibus mensurari ab his obiectis, cum quia Deus ita habet scientiam horum obiectorum, ut ab eis illam non accipiat, sed ex se illam habeat, & ab intrinseco, & ex vi suæ essentialis perfectionis habeat omnem rectitudinem & infallibilitatem eius. Tum etiam, quia illa scientia ita attingit hæc secundaria obiecta, ut nullam veram relationem, seu habitudinem realem habeat ad illa, sed eminentiori modo illa omnia attingit Deus per hoc, quod seipsum comprehendit: quia ergo in ratione mensuræ & mensurati contrariæ imperfectiones indicari possunt, ideo dici non potest scientia Dei mensurari ab his obiectis, etiam si vera non sit sine conformitate cum illis.

SECTIO VI.

An in diuisione su veritas æque ac in compositione.

I.
Voniā diximus veritatem cognitionis esse speciali modo in compositione & diuisione; opera pretium est exponere, an sit æque in vtraque, vel magis sit in compositione, quam in diuisione. Videtur enim hoc vltimum, quia in compositione, cum vnum de alio affirmatur, intellectus cognoscit conformitatem vnius cum alio, & ideo in ea cognitione obiectiue est veritas modo supra expostito: at vero in diuisione potius cognoscit intellectus conceptum illum, quem de alia re negat, non habere coniunctionem seu conformitatem cum illa: ergo per illum actum non cognoscit veritatem, sed potius veritatis negationem: ergo non ita est veritas obiectiue in diuisione, sicut est in compositione. In contrarium autem est, quia Aristot. & D. Thom. & cum eis ceteri doctores æquè tribuunt veritatem diuisioni ac compositioni. Item quia tam est verum, rem non esse quod non est, quam esse quod est: ergo tam est verus intellectus cognoscendo seu componendo illam negationem, quam componendo hanc affirmationem.

II.
Dicendum itaque est tam vere ac proprie reperiri veritatem in diuisione, sicut in compositione. Nam propositio vocalis negatiua tam simpliciter ac proprie vera est, sicut affirmatiua, ergo diuisio quæ in mente responder, tam vera est, sicut compositio. Unde (Theologicè argumentando) tam est de deo, Deum non esse corporeum, sicut esse æternum: verumque ergo iudicium æque certum est: ergo & æque verum, licet vnum diuidendo, aliud componendo feratur.

III.
Ad argumentum autem responderetur, veritatem (ut supra dixi) non ita esse obiectiue in compositione & diuisione, ut formaliter & proprie cognoscatur per illam, sed solum implicite: quia, dum vnus conceptus obiectiuis ad alium comparatur, in actu exercito quodammodo cognoscitur conformitas inter rem & conceptum. Sicut ergo in compositione cognoscitur hæc conformitas, ita in diuisione cognoscitur difformitas seu disconuenientia eorum obiectiuorum conceptuum, quorum vnus de altero negatur, & consequenter in actu exercito cognoscitur difformitas inter formales conceptus illorum obiectorum, & virtute etiam cognoscitur conformitas, quam vnusquisque eorum conceptuum habet cum suo obiecto. Quando enim mens concipit, hominem non esse leonem, implicite etiam cognoscit, conceptum, quem de homine habet, non conuenire leoni, sed vniciq; proprium conceptum correspondere. Et hoc modo etiam in diuisione includitur cognitio veritatis

veritatis seu conformitatis, non quidem illorum extrinsecorum inter se, quorum vnum de alio negatur: sed vniuersi cuiusque eorum cum suo conceptu: nam in hoc veritas illius negationis fundatur. Vnde secundo ac breuius dici potest, sicut cognoscere conformitatem prout est, verum est, ita etiam cognoscere diffinitatem prout est, verum esse: & hoc ipsum per diuisionem significari, & in actu exercito cognosci, & ideo veritatem propriissime esse in diuisione, sicut in compositione.

SECTIO VII.

Verum veritas aliqua sit in rebus, quæ sit passio entis.

I. **E**c quæstio est præcipue intentæ in hac disputatione: nam ad explicandam veritatem entis reliqua præmittimus. Videtur ergo fieri non posse, vt veritas aliqua sit passio entis realis, primo quidem ex Aristot. 6. Metaph. in fine dicente, verum & falsum non esse in rebus, sed in mente, & in hoc constitutæ differentiam quod bonum & malum sunt in rebus, non autem verum & falsum, sed in mente tantum. Secundo quia verum supra ens, aut nihil addit, aut solam denominationem extrinsecam: ergo nullo modo potest esse proprietas entis. Probatur consequentia, quia si nihil addit, nihil aliud est, quam ipsummet ens, & consequenter non magis est proprietas eius, quam ipsum ens sit proprietas sui. Si autem addit solam denominationem extrinsecam, illa non potest sufficere ad rationem proprietatis entis. Tum quia alias infinitæ proprietates huiusmodi possent multiplicari, quia infinitæ possunt esse huiusmodi denominationes. Tum etiā, quia hæc denominatio communis est non entibus seu entibus rationis, sicut enim aurum dicitur verum aurum, ita relatio rationis potest dici verum ens rationis, & (sicut nuper dicebamus) ita negatio habet veritatem, sicut affirmatio, non ergo potest veritas ratione huius denominationis esse proprietas entis realis de qua agimus. Tum denique, quia alias etiam falsitas posset dici proprietas entis realis: nam, sicut potest ens vere cognosci, ita etiam falsè: ergo sicut inde denominatur verum, hinc potest denominari falsum.

II. Primum vero antecedens huius rationis declaratur, & probatur: nam cum ens aliquod, verbi gratia, aurum, dicitur verum aurum, dupliciter potest esse aut intelligi talis denominatio. Primo, vt sit omnino absoluta & intrinseca, & hoc modo nihil potest addere tali enti, sed solum magis explicare entitatem & realitatem eius: quia hoc modo esse verum aurum, nihil aliud est quam non esse tantum apparens vel fictum, sed habens propriam & realem naturam & essentiam auri. Hoc autem nihil aliud est, quam esse aurum: ergo esse verum aurum, quoad hanc denominationem nihil addit supra esse aurum. Et eadem ratione in vniuersum, esse verum ens reale nullo alium conceptum dicit, quam esse ens reale, id est, non fictum, neque chimericum. Qua ratione supra dicebamus, rem nihil addere supra ens reale: quia nihil dicit, nisi habere realem essentiam, quod nihil aliud est, quam habere realem essentiam, & idem est dicere veram essentiam. Et sumendo hoc sensu denominationem veri, dixisse videtur Aug. libr. 2. Soliloquiorum capit. 5. Verum esse id, quod est, non autem, id quod videtur, aut quod tale est, quale videtur. Quia etiam si res non videatur, neque conformitatem habeat cum aliqua cognitione, nihilominus vera est; in quo significat, veritatem non esse denominationem extrinsecam. Et in eodem sensu quadrat definitio Auicennæ dicentis: Veritas vniuersi cuiusque rei est proprietas sui esse, quod stabilitum est rei. Cum

enim ait esse proprietatem, non sumit illam vocem vt significare solet passionem seu facultatem aliquam, sed significat esse proprium, id est, non extraneum nec alienum, quod nihil addit supra ipsum esse, sed explicari potest ad modum relationis identitatis, sic enim dici potest relatio proprietatis: nam hoc modo sic vnaquæque res habet illud esse, quod suum est, seu quod stabilitum est ei & hoc ipsum est, habere veritatem talis entis.

III. Alio vero modo potest illa denominatio sumi, nõ vt absoluta & intrinseca, sed vt aliunde proueniens, & hoc modo esse nõ potest nisi intrinseca rei denominationi, scilicet quod vere talis enunciatur, seu enunciabilis sit. Quod sensisse videtur D. Thom. 1. parte, qu. 16. artic. 1. dicens: Verum nominare id, in quod tendit intellectus, esseque in intellectu secundum quod conformatur rei intellectæ, & ab intellectu derivari ad rem intellectam, quæ vera dicitur secundum quod habet aliquem ordinem ad intellectum. Constat autem, ex conformitate intellectus ad rem solum resultare in re cognita denominationem extrinsecam. Vnde artic. 6. expresse dicit D. Thomas: Omnes res creatas denominari veras vna & eadem veritate, scilicet veritate intellectus diuini, à qua tamen non possunt nisi extrinsece denominari. Et in solutione ad secundum hoc confirmat ex Ansel. libr. de verit. c. 14. dicente, si cut tempus se habet ad temporalia, ita veritas ad res veras: quod D. Thom. intelligit de vno tempore communi à quo constat solum extrinsece res temporales denominari. Ratione denique patet, quia aut res est vera, quia conformatur intellectui, aut quia intellectus conformatur ad ipsam. Primum dici non potest quia potius ex eo quod res est, vel non est, intellectus est verus: alias incideremus in errorem philosophorum dicentium, nihil esse verum nisi quod intelligitur. Si autem secundum dicatur, aperte sequitur illam tantum esse denominationem extrinsecam, quia intellectum conformari ad rem, nihil ponit in re, nisi tantam vere cognosci. Præter illa autem duo nihil aliud excogitari potest: quia ex communi omnium consensu, omnis veritas sumitur ex conformitate intellectus & rei. Et confirmatur: quia falsitas in rebus esse non potest, nisi denominatio extrinseca, ergo nec veritas: nam oppositorum eadem est seu proportionalis ratio. In contrarium autem est, quia teste Arist. libr. 2. metaph. ca. 1. Vt vniuersum quodque est, ita & verum est: quibus verbis significat, veritatem ita comitari ens, vt iuxta gradum & rationem entitatis sit in vnoquoque gradus veritatis, signum ergo est veritatem comitari ens vt passionem eius.

Transcendentalis veritas an sit.

IV. **I**n hac re constat, veri denominationem solere rebus attribui: sic enim dicere solemus esse verum aurum, vt illud ab apparenti distinguamus, & verum hominem vt distinguamus à picto; & verum Deum, vt à falsis illum separemus: & hoc modo loquitur non solum sacræ & profanæ literæ, sed etiam vniuersi homines. Vnde plane fit, eandem veri appellationem, posse cuiuslibet enti reali attribui, vel vt ab ente ficto, & imaginario separetur, vel vt in sua specie & ratione propriam talis rei essentiam habere indicetur: nam quoad hæc duo eadem est huius appellationis ratio in omnibus entibus. Atque hinc rursus manifestum etiam est, verum sub aliqua ratione esse attributum entis, & cum illo conuerti. Vt autem declaratur qualis sit hæc denominatio, oportet ante omnia exponere, quid sit hæc veritas, quæ enti attribuitur, vt inde constet, quomodo possit esse proprietas eius, & cum illo conuerti.

Possunt ergo varij modi explicandi veritatem excogitari.

(.)

Q 4

Prima